

A lap szellemi részét illető közlemények a lap készítőjéhez intézendők.

Előfizetési árak:

Egész évre . . . 10— K.
Félévre 5— K.
Negyedévre . . . 2-50 K.
Egyes szám ára 20 fill.

GYERGYÓ

A szerkesztésért felelős: Sándory Mihály. Főmunkatárs: Dr. Novák Albert. — Megjelenik vasárnap reggel.

HIRDETMÉNYEK DIJA:
1 hasábos garmond sorért,
vagy annak helyéért 30 fill.
—
Nyilttér
soronként 50 fillér.
—
Hirdetéseket a kiadóhivata
vesz fel.

Budapest felé.

A minket 1916. évben minden oldalról támadó ellenségeinkkel kötött román katonai egyezmény zsákmányolás feladatán felül, mint különleges román célt jelöli meg, hogy a románoknak teljes erejükkel Erdélyen túl a Szamos mentén át Budapest felé kell hadseregükkel nyomulniok.

Előttünk csak e katonai egyezmény ismert, de várjuk a remélt zsákmány, a letört Magyarország felosztására vonatkozó egyezményeket.

Annak még súlyosabb megállapodásokat kell tartalmaznia testünkre, mert különben nem lett volna indokolt, hogy az előzetesen létesített felosztási tervet közlését megelőzően, a következő, a katonai egyezmény jusson előbb tudomásunkra.

Azonban a román Budapest felé előretörést biztosító egyezmény maga oly sokat mondó, mely Romániának azt a simogatását, melyet diplomáciánk hónapok óta végez, teljesen indokolatlanná már igen régen tették.

A szövetséges román 1916. aug. 17-én azt vállalta, hogy legkésőbb 1916. augusztus 28-ik napján, a hadüzenet napján tör reánk.

Bekövetkezett. Mindig dédelgetett szövetségesünk mindenféle nemzetközi jogszokást és jogszabályt félretéve hadüzenete pillanatában indult ellenünk és egy-kettő óra elteltével már határainkat átlépte.

Altalunk megerősített szövetségesből áruló ellenség lett, mely zsákmányolni és hazánk testét feldarabolni jött át a mi Erdélyünkbe, hogy azt történelmi multjával ellentétesen magához ragadja.

Célját mindannyian világosan láttuk és ma nekünk úgy tűnik fel, hogy a román béketárgyalások abba a mederbe kerültek, melynek következménye Romániának háboruja előtt volt állapotába visszahelyezése lesz.

Közös külügyi képviselőtünk a béketárgyalásoknál osztrák képviselő lett és ez a képviselő, mely háboru alatt magyar irányítás alá jutott, ma a magyar közélet hatalmat imádó választójogos torzsalkodása következtében egészen az osztrákok kezébe jutott.

A német birodalom a román béketárgyalások kezdetén mérlegelve érdekeinket kijelentette, hogy e békekötésnél érdekei közvetlenül nincsenek.

Ezzel aztán eldőlt a kérdés és csak az jöhetett volna, hogy a békét a közvetlenül érdekelt Magyarország és Bulgária kötik meg.

Szomorú, de nem így történt és nem így fog történni, mert a jelek már mutatják.

Bulgária öntudatos nemzete maga köti meg békéjét Romániával és a mi békénket Ausztria.

A sok nagyhangu kormánykijelentés után még ma sincs magyar hatalmi tényező a béketárgyalásokon, mert az osztrákok tiltakoztak és az eredmény nem maradt el, magyar érdekeket képviselő nincs a román tárgyalásokon.

A béketárgyalások bár csigamódra haladnak előre, de a föltételek beharangozása, minkét szomorúan érintően

és az osztrákok által annál vigabban folyik.

Határaink védelme címén hozzánk jövő román magaslatok kárpótlásaként, ha a jelek nem esznek és az osztrákok akarata döntő lehet, mint mindig volt, az egy-két kilométer területért Románia kárpótlásul egy ígéret földjét, Besszarábiát kapná meg.

Mi székeklyek tisztán látjuk a következő, Besszarábiával általunk megerősített Románia támadását hazánkhoz csatolt egy-kettő kilométer terület sem feltartóztatni, sem megakadályozni nem lesz képes, hanem csak arra lesz alkalmas, hogy megszapordott, megerősödött néptömegével annál gyűlölködőbb törjön át ismét határainkon.

Nem áltatjuk magunkat. Románia azért köt békét, mert legyőzött és tehetetlen.

Mihelyt ez állapota megszűnt és ha még megmaradt ellenségeink győzhetnének, senki sincs kétségben afelől, hogy ismét ellenségeink oldalán látó, mint a békekötési iratok eldobásával Erdélyt magához rabolná.

Annak az osztrák kijelentésnek, hogy a béketárgyalások kölesönös engesztelődés jegyében folynak, ismerjük értékét.

Ausztriának Románia mindig kedves volt. Mindig akkor használta fel ellenünk, mikor szüksége volt rá.

Ismét szüksége van ez okból Romániára és fel akarja támasztani, hogy azután osztrák akarat folytán választójogosultsággal felruházott nemzetiségekkel, minket tovább tartson hatalma alatt.

Besszarábiának Romániához csatolása román és osztrák érdek.

Ezt meggátolni a magyar nemzetnek jövője biztosítása végett kötelessége.

Ezt meggátolnunk nekünk székeklyeknek jövőbeli megmaradásunk kérdése, mert a nyugaton levő oláh tenger a keleten megnagyobbított oláh tengerrel minket készülni elnyelni.

És ha a magyar háboruban oly vitézül verekedett; megvédte nemcsak hazáját, hanem Ausztriát is, akkor most Magyarország vezetői legyenek képesek arra, hogy a békekötés méltó legyen vitézeink fegyvereihez s az jövőre hazánkat ne veszélyeztethesse.

Ipariskola Gyergyószentmiklóson.

Gyergyószentmiklós értelmisége régóta foglalkozik avval az eszmével, miképpen lehetne a gyergyói hegyeken levő rengeteg erdőségek faanyagát és a hegyekben levő, részben azokat alkotó kőzeteket, főleg a márványt, cementkőzetet itthon értékesíteni, hogy a faanyag megmunkálva, a kőzet kidolgozva, részben cementté, mésszé égetve kerüljön piacra.

Az eddig gyakorlatban volt faértékesítés a legősibb formában, a kitermelt gömbfának tutajba kötése és ily állapotban való piacra vitele útján történt. Alig két évtizede, hogy a faértékesítés egy lépéssel előbbre haladt, amikor Gyergyóban az első fűrésztelep létesült. Azóta a fűrésztelepek száma szaporodott és ma már tekintélyes telepek sok ezer munkáskezet foglalkoztatva dolgozzák fel a gyergyói rengeteg faanyagát.

A fűrésztelepek azonban a faanyagot, hi-

vatásuknak megfelelően, csak közönséges fűrészárúnak dolgozzák fel és hozzák forgalomba. Nagy lépés volt a faértékesítés útján, mikor a fűrésztelepek gyalult deszkaárú készítésére is berendezkedtek; egy további lépés volt ezen a téren a fagyapot előállítás.

Gyergyó kimeríthetetlen márványtelepeinek értékesítésére is történt egy szerény kísérlet, márványbánya részvénytársaság felállításával. Ez a bánya azonban még ma, másfél évtizedes fennállás után sem tudott megküzdeni a kezdet nehézségeivel. Szerény, de mindenesetre dicséretre méltó kísérletnél egyebnek ez az alapítás nem tekinthető.

A fa- és kőanyag belterjes kihasználása Gyergyó fejlődésére, felvirágzásra döntő fontossággal bír. Ennek a fontosságnak felismerése indította Gyergyószentmiklós város tanácsát még 1914. év elején arra, hogy a kormányhoz kérelemmel forduljon Gyergyó fa- és kőanyagának esetleg ipariskola felállításával való előmozdítása iránt.

A kereskedelmi miniszter a kérdésnek a helyszínen való tanulmányozására kiküldötte dr. Fekete József min. tanácsos, ipariskolai főigazgatót, aki e hó 10-én dr. Rácz Lajos iparkamarai főtitkárral Gyergyószentmiklóstra érkezett.

A min. tanácsos ur tájékoztatása, valamint a kérdés tisztázása céljából városunk polgármestere, Orel Dezső f. hó 11-ére értekezletet hívott össze, melyen az érdekelt iparosok és birtokosokon kívül résztvett kerületünk orsz. képviselője, Sümegei Vilmos és dr. Rácz Lajos iparkamarai főtitkár is.

Az értekezlet megnyitása után dr. Fekete József miniszteri tanácsos kijelentette, miszerint a kereskedelmi miniszter megbizta őt, hogy a helyszínen egy Gyergyószentmiklóson tétésitendő ipariskola tekintetében hallgassa meg az érdekeltség kívánságait és óhajait és tapasztalatairól tegyen jelentést. Ennek előrebocsátása után tájékozódni óhajtott arra, hogy ipariskola, és pedig fa- és kőipariskola létesíttessék-e. Ismerteti az állami iparoktatást, mik az ipariskola létesítésének, működésének és eredményes fejlődésének feltételei. Általában ipariskola alatt iparos tanonciskolát értenek, mely nem egyéb ismétlődő iskolánál. Ismerteti az ipari szakiskolák feladatát. Ezek a kézmű- és nagyiparban szükséges magasabb ipari kiképzést nyújtják és hivatva vannak az iparban a vezető és irányító elem kiképzésére. Újabb iparoktatásunk alapjait nagynevű Baross Gábor volt kereskedelemügyi miniszter vetette meg. Müipariskolákba megfelelő előképzettséggel lehet lépni. Ipariskolákkal kapcsolatos tanműhelyekben gyakorlati képzettséget lehet nyerni. Pl. faipariskolánál iskolai elméleti tanulmány mellett 4 évi gyakorlati kiképzést nyer. Ipariskolában a tanuló megtanulja a mesterséget gyakorlatban és elméletben. Akár a kézmű-, akár a nagyiparban a fejlődésnek, boldogulásnak feltételei vannak; kell anyag, pénz és munkaerő. Elhárom a szükséges tényező; ha egyik-másik hiányzik, a fejlődés lehetetlen. Az ipariskola maga még ipart nem teremt, csak előmozdítja azt. Tájékozódni óhajtott, megvannak-e a tényezők, melyek egy ipariskola fennállását biztosítják.

Felhívja az iparosokat, ismertessék felfogásukat, mik volnának óhajtaik, felvilágosításaik. Nagy áldozatról van szó. Háboru előtt egy ipariskolának felállítása és berendezése 8—900.000 koronába került, évi fentartása 50—120.000 korona. Egy ipariskolának felállítására tehát az államnak és érdekeltségnek egyaránt nagy költségbe kerül. Figyelemmel kell lenni, hogy a hozandó nagy áldozatnak meglesz-e a várható eredménye. Nem elodázni akarja a kérdést, hanem tájékozódni óhajtott. Felkéri az ér-

dekelteket, nyilatkozzanak. Biztosítja az érdekelteket, hogy a legmelegebb szeretettel viseltetik a székelység iránt és a legnagyobb örömmel támogatja és mozditja elő a felállítást, ha a feltételek megvannak. Kéri az érdekelteket iparosokat, hogy tartózkodás nélkül, fesztelenül tájékoztassák óhajaikról.

Petrácsics Emil egy asztalos-szakiskola feltétlen szükségességéről van meggyőződve. Szerinte darabáru készítése biztosítaná a költségek fedezését. Véleménye szerint tanonc s nagyobb számban volna kapható az asztalosiparhoz.

Dr. Fekete a tárgyalás közvetlensége érdekében a felszólalóknak nyomban óhajtja az esetleg szükséges felvilágosításokat megadni. Petrácsics felszólalására megjegyzi, hogy az asztalos iparos szakiskolának nem célja, hogy gyártson. Ez ellen az iparosok joggal felszólalhatnak. Az asztalos-ipar, mint kézműipar a legnagyobb. De a nagyiparban nem asztalos-iparosok dolgoznak, hanem gépek és ezek mellett napszámosok. Az asztalos-iparnak műipari ága kíván műipari szakiskolát. Gyergyószentmiklós asztalosága így kívánja-e a műipari iskola felállítását? Az iskola képez, de nem termel. Van Brassóban, Kolozsváron, Marosvásárhelyen faipariskola, melyek nehezen népesíthetők be. Az ipartestülettől kapott adatok szerint van Gyergyószentmiklósban husz asztalosmester. Véleménye szerint szükség volna hosszabb ideig tartó asztalos ipari tanfolyamra, ahol a fiatal, jobb erők „faipar képzőtanfolyamon” továbbképzést nyerjenek. Erről kér eszmecserét.

Id. Márton Lajos a tanfolyamot kiterjeszteni kívánja az ács- és hangszer iparra, mert a városnak 5000 hold erdejének faanyaga megérdemli a belterjes kihasználást.

Blénessy Albert gyümölcsöt akar hozni erdeinknek és nevelést adni a népnek. Óhajtja, hogy Csikvármegye milliókat érő erdeit itthon dolgozzák fel és evvel a határszálon erős, hatalmas ipart teremtsenek.

Dr. Fekete szerint eltérünk a tárgytól. Teljesen méltányolja a felszólaló érvelését, de most oktatásról és nem gyáralapításról beszélünk. Tudomásul veszi az óhajt, de kéri szorosan a tárgyhöz, az ipariskola felállításához szólni.

László István szerint nem arról van szó, hogy gyáripárt fejlesszünk, hanem hogy a kisipart előmozdítsuk. Szükségét látja, hogy kőfaragó szakiskola állítsassék, mert anyag van elég, tanonc is akadna elég.

Dr. Fekete a felszólaló óhajtát tudomásul veszi és részéről szívesen támogatja.

Petrácsics Emil olyan értelemben akarta nézetét kifejezni, amint azt id. Márton Lajos kifejtette. A nyersanyagot tömeggyártásra óhajtja felhasználni, hogy az ne olesón kerüljön kivitelre, hanem annak a megmunkálása utján a vagyon idebenn maradjon.

Dr. Fekete: Ez nem az iskoálnak feladata. Szakiskolában a tanulónak a mesterség minden egyes fogását kell elsajátítania, az tömegcikk gyártására nem alkalmas.

Biró József helyesnek találná, ha az iskola felállítható lenne. Ő is iskolában tanult, de elméleti oktatás hiányában nem nyert teljes képzést. Amennyiben van ilyen ipariskola, véleménye szerint módot kellene nyújtani, hogy azt a tanulni akarók látogathassák.

Dr. Fekete kijelenti, hogy Erdélyben három faipari szakiskola van, melyeket nehéz benépesíteni.

Sümegei Vilmos szólalt fel azután. Nem iparos, de foglalkozott ipari kérdéssel. Isten adott fát, követ. Országunk nyersterményeit potom pénzen viszik ki és százmilliókat keresnek. A százmilliók ne menjenek ki, hanem itt maradjanak. Az államhatalom kezelőinek rá kell jönniök, hogy legtöbbet a Székelyföld szenvedett. A gyergyói járásban legalább ezer hadiárva lesz. Hadiárvaházat tervezünk, hogy ott a székely gyermekeket neveljük. Őszintén szokott beszélni, azért kimondja, hogy a székely fiuk vagy hivatalba akarnak jutni, vagy uniformisba, ha az vasuti baktárság is. A székelységet eb-

ből a betegségből ki kell gyógyítani. Háboru után óriási tőke fog elhelyezést keresni. Itt van fa, kő, mely a tőkét ide fogja vonzani. Állami csődnek kell bekövetkezni, ha az állam észbe nem kap és az ipart és földművelést nem fejleszti. Nagyszámu hadiárva fogja nyerni Gyergyószentmiklósban nevelését, akiknek ezek közül hajlamuk lesz, ipari pályára léphetnek.

Ferenczy István örvend, hogy az értekezleten az oktatásról és gyártásról eszméket vettek fel. Már a 80-as években a Vöröskölkön állítottak kőörlo malmot. De nem volt vasut, nem volt szakember. A fuvarköltség annyira megrágitotta a termelést, hogy az többbe került, mint pl. Marosvásárhelyen a kész anyag. Ha azt akarjuk, hogy gyáriparunk legyen, azt meg kell előznie a szakiskola. Legszükségesebbnek tartja a kőfaragó-iskolát.

Dr. Fekete József a hallottakból megállapíthatja, hogy az érdekeltek faiparosokat képző és kőipari szakiskolát óhajtanak. Ebben az értelemben fogja a kereskedelmi miniszternek jelentését megteenni. Most már tájékozást kíván, mire számíthat a város és érdekeltség részéről hozzájárulásként. Most nem kötelező nyilatkozatról, hanem tájékoztatásról van szó, mert hiszen kötelező nyilatkozat ezidőszerint nem tehetséges.

Orel Dezső polgármester: Miután mindnyájunk óhaja teljesül, úgy a város, mint a vármegye részéről a legmeszebbmenő hozzájárulásról biztosíthat. Mindenesetre a 2-3 holdas telket rendelkezésre bocsátja a város, a felépítési költségnek pedig a vármegyével együtt felét vállalja.

Dr. Fekete József tudomásul veszi a kijelentést, valamint azt is, hogy a város ösztöndíjakat alapít és a közsegeket is ösztöndíjak alapítására serkenti.

Dr. Rácz Lajos négy évvel ezelőtt ugyanerről a helyről sürgette e kérdés megoldását. Reméli, hogy most már e kérdés nem fog elaludni, ha annak megoldása még hosszabb időt fog is igénybe venni.

Orel Dezső köszönetet mond a kiküldötteknek, kéri, hogy ezt az ügyet ne ejtsék el és a gyűlést bezárta.

A háboru.

Az elmúlt héten tovább folytak a román béketárgyalások, s megkezdtek a végleges békekötésre irányuló tárgyalásokat. Minthogy a konferencia ülései nem nyilvánosak, nem tudjuk, mily kérdésekről tárgyalnak. Megjegyezhetjük, hogy a román béketárgyalások messziről igen hasonlítanak az annakidején Trockijjal folytatott alkudozásokhoz.

A hét legnevezetesebb harci eseménye a Páris ellen intézett légitámadás. Páris városát hatvan német repülő támadta meg, s a támadásnak százkilencvenkét áldozata van. Hogy milyen rettenetes pánik keletkezhetett, legjobban mutatja az, hogy míg a bombák következtében körülbelül negyven ember halt meg, addig csupán egy helyen, a földalatti vasut egyik lejáróhelyén hatvanhat ember lelta a tolongás következtében halálát.

A kurlandiak Vilmos császárhoz követséget küldtek, mely a császárnak a kurlandi hercegség koronáját ajánlotta fel. Ezzel újlag bebizonyította e volt orosz tartomány, hogy Németországhoz kíván csatlakozni.

Az oroszok lassankint végrehajtják a békeszerződés rendelkezéseit, s kiürítik a Törökországból megszállott területeket. A török csapatok a múlt hét végén bevonultak Erzerumba.

Ukrániában tovább folyik csapataink rendcsinálása. Odessza környékén nagyobb összeütközés volt osztrák-magyar csapatok és fosztogató bandák között, amelyeknek legnagyobb részét cseh szökevények alkották, kik, midőn körülzárták őket, szabad elvonulást kértek. Természetesen nem kapták ezt meg, hanem csapataink lefegyverezték őket, s az áruló csehek elvették méltó büntetésüket. Osztagaink ezután bevonultak Odesszába.

Az olasz harctéren egy igen sikeres robotantást hajtottunk végre. Repülünk jó sikerrel

intéztek támadásokat Nápoly és a velencei tartomány több városa ellen.

H I R E K.

— Március tizenötödike. Csendesben, csak bensőnkben ünnepeltük az idén a márciusi napok hetvenedik évfordulóját. Nem volt meg a szokott mozsárdurrogás, hiányzott a zene a templombavonuláskor s elmaradt a megszokott városi ünnepély. A róm. kath. templomban istentisztelet volt, melyen résztvettek a hatóságok és az ipartestület tagjai. A polgárság csak lélekben ünnepelt, s csupán a gimnázium ifjuságának volt meg a szokott márciusi ünnepélye, ez is csak Havas János főgimn. tanár tartalmas, magvas beszédére szorítkozott. Március tizenötödikét az idén csak bensőnkben ünnepeltük meg, de ennek nem az az oka, mintha a magyarság hetven év alatt elfelejtkezett volna 1848-ról. E dicső évet nem lehet elfelejteni soha.

— Széll József katonai kormánybiztos. Széll József dr. erdélyi kormánybiztos a polgári tevékenység alól felmentették és kizárolag a hadseregparancsnokság mellé-osztották be. A kártérítési ügyek a főispánokhoz kerültek. Most vármegyénk főispánja módot nyert arra, hogy a kártérítési ügyeket, melyeket eddig csak sürgethetett felsőbb helyen, maga intézhessen. Ezért remélhetjük, hogy ezek jövőre gyorsabb tempóban fognak elintézését nyerni.

— Köszönetnyilvánítás. Azon számos tisztelőimnek, kik kitüntetésem alkalmával irásban voltak szivesek szerencsekívánataikkal felkeresni, rém elfoglaltságom miatt ez uton mondok hálás köszönetet. Bordás István, állomásműfőnök.

— A tölgyesi menekültek visszatelepítése. A román előzetes béke aláírásával felszabadult határvidékünk és a román háboru óta a legközvetlenebb hárszintéren levő Gyergyótölgyes község. Ezzel aktuálissá lett a tölgyesi lakosság visszatelepítése. A visszatelepítés előkészítésére e hó 12-én egy katonai és polgári vegyes bizottság szállott ki Tölgyesre Gyergyótölgyes község a háboru folyamán sokat szenvedett; de, mellett, hogy hónapokon át a tűzvonalban volt, a pusztulás nem olyan nagymérvű, amint azt feltételezni lehetett volna. Szemtanu állítása szerint a szilárd anyagból épült házak könnyen kijavítható sérüléseket szenvedtek; nagyobb kár esett a faépületekben, melyekben a lövedékek nagyobb pusztításokat okoztak. Ajtóik, ablakok minden házon hiányoznak. A lakosság visszatelepítése a jövő hónapban történnik meg. Addig a katonai hatóság leszerelteti a drótsóvényeket és betölteti a községen keresztül-kasul húzódo lövészárkokat. Ugy értesülünk, hogy a katonai hatóság a visszatérő lakosságnak addig, amíg hajlékait rendbehozhatja, átengedi a Tölgyesen levő katonai barakkokat. Ha a lakosság gyors segítséget kap a szükséges anyagokban, a nyár folyamán rendbejöhethet lakóházaival; kiváltképpen az ajtóik és ablakok beszerzésére lesz mielőbb szükség.

Laptulajdonos és kiadó:

Sándory Mihály Gyergyószentmiklós.

Pályázati hirdetés.

Csikvármegye gyergyószentmiklói járásához tartozó Tekerőpatak községben ujonnan rendszeresített községi írnoki állásra pályázatot hirdetek.

Felhívom mindazokat, akik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy eddigi alkalmaztatásukat és képesítésüket igazoló okmányokkal felszerelt kérelmüket hozzám 1918. évi márc. 27-éig nyujtsák be. Később beérkező kéréseket figyelembe nem veszek.

A választást 1918. évi március 28-án d. e. 10 órakor fogom megtartani Tekerőpatak község házában.

Rokkant katonák és magasabb képesítéssel bíró egyének előnyben részesülnek.

Az állás javadalmazása évi 1000 korona a jegyzőtől.

Gyergyószentmiklós, 1918. márc. 15.

Zakariás,

főszolgabíró.